

Tuvastage vandenõuteooriad

Mõiste

Vandenõuteooriad on „usk, et teatud sündmuste või olukordadega manipuleeritakse kulisside taga salaja negatiivse kavatsusega võimsad jõud“ (European Commission, 2023).

Miks see on tähtis?

Vandenõuteooriad võivad olla ohtlikud, kuna polariseerivad maailma valgeks ja mustaks. Need võivad põhineda mõistlikel muredel, kuid on väänatud valeinformatsiooni ja kuulujuttudega. Nad võivad luua vihkavaid ideoloogiaid ja vägivaldseid äärmuslikke ideid. Sotsiaalmeedia hõlbustab valeinformatsiooni levikut vandenõuteooriate jagamise sotsiaalsete mõjude tõttu (UNESCO, 2022).

Näpunäited ja nipid

- ➔ Kriitiline suhtumine sotsiaalmeedia sisusse on väga oluline, kuid pöörake tähelepanu sellele, et mitte ekstreemseks minna. Ärge alustage kahtlustest: proovige tuvastada, millal teave reageerib liiga palju.
- ➔ Vandenõuteooriate levitamine põhineb inimeste halvimal hirmul. Need võivad tunduda absurdsete teooriatena, kuid levivad väga kiiresti ja niipea, kui tekib väike kahtlus ja küsimus. Teooria ümberlökkajaks võib jääda mulje, et olete osa vandenõust.
- ➔ Täiustage oma oskusi desinformatsiooni, võltsuudiste, desinformatsiooni ja vihakõne tuvastamiseks. Võite pöörata tähelepanu teooria autorile, kellelt see kasu on, ja kontrollida allikat. Samuti saate selle teema kohta ise uurida, ristida allikaid ja võrrelda teavet. Nende oskuste parandamiseks näete nende teemadega seotud ohutusressursse.
- ➔ Et vältida vandenõuteooriatesse sattumist, esitage endale küsimusi oma uskumuste, hirmude, väärtuste, eelarvamuste ja stereotüüpide kohta. Küsige, mis on teile kasulik või mitte, ja kui tunnete, et peate kedagi süüdistama, et teid rahustada.

Kasulikud vahendid ja tööriistad

- UNESCO dokument "[Vandenõuteooriate käsitlemine, mida õpetajad peavad teadma](#)", Education 2030, (2022), annab mõned selgitused ja definitsioonid vandenõuteooriate, nende tagajärgede, loomise ja nende vältimise kohta.
- [Mis on ja kuidas vandenõuteooriaid tuvastada, artikkel](#) Euroopa Komisjoni poolt (2021). See räägib sellest, kuidas vandenõuteooriad õitsevad ja kuidas neid märgata.
- Artikkel "[Kuidas kaitsta end meelekontrolli tehnikate ja kultuste värbamise eest \(see pole nii kaugeleulatuv, kui arvate\)](#)" kirjutatud Murra. W. Thriveworks veebilehe jaoks (22 July 2022). See artikkel räägib sellest, kuidas märgata inimesi, kes püüavad teid värvata kultustesse või mõjutada teid vandenõuteooriatesse, ja neist eemalduda.
- UNESCO dokument vägivaldse ekstremismi kohta sotsiaalmeedias nimetusega "[Noored ja vägivaldne äärmuslus sotsiaalmeedias: uuringu kaardistamine](#)". Kõik ei ole kasulik, kuid mõned osad võivad teid aidata.
- [Lühike juhend](#) 2020. aasta märtsis koostasid Anne Frank Stichtingi (AFS) ja School & Veiligheid Foundation (SSV) vandenõuteooriate haridusprojektide osakond. See dokument on mõeldud õpetajatele.